

**הכנסת החמש-עשרה
מושב רביעי**

נוסח לא מתוקן

**פרוטוקול מס' 4
מישיבת הוועדה המשותפת לוועדת החוץ והביטחון
ולוועדת החוקה, חוק ומשפט לחוק השב"כ
יום ראשון, י"ד בשבט התשס"ב (27 בינואר 2002), שעה 10:00**

סדר היום:

חוק שירות הבטחון הכללי, התשס"ב-2002.

נכחו:

חברי הוועדה:

היו"ר דוד מגן
אורי אריאל
דוד טל
שאול יהלום
רן כהן
יוסף לפיד

מוזמנים:

- מני מזוז, עו"ד	- המשנה ליועץ המשפטי לממשלה
- אביטל שטרנברג, עו"ד	- משרד המשפטים
- שלומית ברנע-פרגו	- יועצת משפטית בפועל, משרד ראש הממשלה
- אריה רוטר, עו"ד	- יועץ משפטי, שב"כ
- מ	- ראש אג"ם, שב"כ
-	- עוזר ראש השב"כ
-	- יועץ משפטי, שב"כ
-	- יועץ משפטי, שב"כ
- עו"ד	- מנהלת ועדת החוקה, חוק ומשפט
- דורית ואג	- מתמחה בלשכה המשפטית, הכנסת
- ערן תמיר	

יועצת משפטית: עו"ד מירי פרנקל-שור

מנהל הוועדה: ברוך פרידנר

קצרנית: שלומית כהן

חוק שירות הביטחון הכללי, התשס"ב-2002

היו"ר דוד מגן:

אני מתכבד לפתוח את הישיבה. אנחנו נמצאים בישורת האחרונה, וכזכור כאשר קבענו את התאריך הזה חשבנו לערוך שלוש ישיבות ולסכם את ההצבעה. אבל נוכח פנייה של חברי הכנסת אופיר פינס, חיים רמון ורן כהן הוחלט לדחות את ההצבעה ליום שלישי בשעה 09:30. היום נקדיש את הישיבה להתייחסות לסעיפים 17 ואילך ואחר-כך יהיה זמן להערות. בישיבה נפרדת היום נדון בשאלה העקרונית, האם לכלול את פרק החקירות בחוק.

יוסף לפיד:

אתמול בלילה שידרו ב"רואים עולים" ריאיון לתוכנית "60 דקות" עם דרשוביץ, שהוא העורך-דין הכי מפורסם באמריקה, איש ליבראל קיצוני שמאלי. הוא אמר בריאיון: לאור מה שקרה ב-11 בספטמבר, אני חושב שצריך לחוקק חוק המאפשר עינוי של פצצות מתקתקות, והדרך שבה צריך לעשות את זה היא להכניס את זה לחוק, אבל את הרצון לעשות את זה צריך לאשר שופט. לדעתי זאת התפתחות דרמטית בתחום שאנחנו עוסקים בו.

היו"ר דוד מגן:

אני רוצה להסב את תשומת לבכם לפנייה של עורך-דין דוד כהן ממשרד כהן-קליינר-שפייר. הבטחתי לו במכתב תשובה שניח את זה על שולחן הוועדה. האגודה לזכויות האזרח בישראל רצו להופיע, והם כבר הופיעו בוועדה. אומנם הוועדה היתה בהרכב אחר, אבל מתוך עיון בדפי הפרוטוקול של הוועדה הם קיבלו נתח גדול בדיון. במכתבו הוא אומר: "צר לנו שלא התאפשר לנו להופיע בשנית בפני הוועדה המשותפת. מצורף בזה תזכיר הכולל את הערותינו והנוסח המקורי של הצעת החוק". מי שירצה להתייחס לדברים האלה בהמשך יוכל לעשות זאת.

יוסף לפיד:

האם קיבלת עמדה בעניין שינוי העמדה של דיכטר, שהם בעד הפרדה?

היו"ר דוד מגן:

אבי דיכטר אמר שיכול להיות חוק אידיאלי וחוק אופטימלי, והוא מעדיף את האופטימלי כי הוא חושב שהאידיאלי עלול לגרור את השלמת החקיקה למועד אחר.

יוסף לפיד:

אבל הוא מסכים שהחוק לא יכלול את הנושא?

היו"ר דוד מגן:

כן, גם הוא, גם שר המשפטים וגם היועץ המשפטי לממשלה. הם לא רק מסכימים, הם גם מבקשים. שמעתי הבוקר את דבריו של שאול יהלום, בוודאי יש דעות אחרות ונראה איך זה יתפתח.

דוד טל:

אני מצטרף לדעתו של שאול יהלום בנושא הזה.

רן כהן:

מה הן האותיות המסומנות באדום?

מירי פרנקל-שור:

הסעיפים שמודפסים באותיות רגילות הם אלה שפורסמו בחוברת הראשונה. הסעיפים המודגשים הם סעיפים חדשים שלא נכללו בנוסח הכחול, סעיפים מודגשים עם קו הם החלטות הוועדה והסעיפים המסומנים באדום הם בקשות לשינויים של משרד המשפטים. מלים שמופיעות באדום ועליהן קו הן מלים שהיו בנוסח הכחול או בהמשך ומבקשים למחוק אותן.

היו"ר דוד מגן:

נעשתה בדיקה עם נציב שירות המדינה, לפי בקשתו של שאול יהלום, ובדיקה עם משרד מבקר המדינה. בדקתי את העניין עם אלוף במילואים יעקב (מנדי) אור, והוא בהחלט מקבל את הגישה של הוועדה. מנהל הוועדה בדק עם נציב שירות המדינה ואף הזמינו.

ברוך פרידנר:

דיברתי עם נציב שירות המדינה, והוא הודיע שהסעיף שמתייחס להוראות מיוחדות לעובדי השירות הוא על דעתו, אין לו כל הסתייגות ממנו. אנשי השירות נועצו בו לפני שהם קבעו את הסעיף הזה בחוק.

מני מזוז:

סעיף 17 הוא סעיף שהוא בעיקרו הצהרתי אבל הוא חשוב. הסעיף קובע: "עובד השירות או הפועל מטעם השירות לא יישא באחריות פלילית למעשה או למחדל שעשה בתום לב ובאופן סביר במסגרת תפקידו ולשם מילוי". כלומר מישהו שפועל לפי המשימה ואחר-כך מתברר שנפלה תקלה מסוימת שפגמה בחוקיות של המעשה, לדוגמה אנשי השירות מקבלים צו האזנת סתר ומקבלים רשימה של מספרי טלפון שצריך לחבר. אם בטעות, בתום לב, נעשתה טעות בחיבורים, אז למרות שזה הופך את הפעולה לפעולה בלתי חוקית, הוא לא יישא אחריות פלילית.

אמרתי שזה בעיקרון דקלרטיבי, כי כידוע הסעיף הזה עוסק רק בפלילי, ובפלילי יש תנאי הכרחי בדרך-כלל לעבירה פלילית במדינת-ישראל, והוא מחשבה פלילית. כלומר האדם צריך להיות מודע שהוא עושה עבירה פלילית. יש שיקול דעת לתביעה אם להעמיד לדין או לא לפי הנסיבות. ההנחה שלנו היא, שבנסיבות מסוג אלה שסעיף 17 מדבר עליהן, גם בעבר לא העמידו לדין מצבים כאלה, וכך גם היום. אלה סוג של הוראות שקיימות היום בכל מיני חוקים בצורה לא שגרתית. למשל, פקודת סדר הדין הפלילי, מעצר וחיפוש, יש הוראה שאומרת ששוטר לא יישא באחריות אזרחית או פלילית בשל מעצר...

יוסף לפיד:

למה אצל שוטר כתוב גם אזרחי ופה לא כתוב אזרחי?

מני מזוז:

כי יש הצעת חוק ממשלתית, שבאה לקבוע את הנורמה הזאת באופן כללי על כל עובד ציבור.

יוסף לפיד:

אבל היא עוד לא פה.

מני מזוז:

נכון.

יוסף לפיד:

אז למה אנחנו, מתוך הנחה שיהיה חוק, לא מכלילים פה מה שיש לגבי שוטרים?

מני מזוז:

הנחנו שעד שנגיע לשלב הזה החוק ההוא יעבור.

יוסף לפיד:

אבל הוא לא עבר, ועכשיו אתה יוצר מצב שבו אם איש שב"כ פוגע במנורת קריסטל בביתו של אדם שאצלו נערך חיפוש, אי-אפשר להעמיד אותו לדין פלילי על-פי הסעיף הזה, אבל בעל המנורה יכול לתבוע ממנו פיצויים בתביעה אזרחית. אז למה להשאיר את זה?

מני מזוז:

הפתרון הוא שעד שהחוק עובר המדינה לוקחת על עצמה תביעות כאלה. כלומר, עובד הציבור, ולא משנה אם הוא איש שב"כ או שוטר או פקח של משרד החקלאות, המדינה לוקחת על עצמה את האחריות למצבים כאלה. אין הסדר שיטתי, ולכן לגבי תביעה אזרחית יש הצעת חוק ממשלתית שאמורה להסדיר את זה לכלל עובדי הציבור.

רן כהן:

החור בסעיף הזה הוא בשני מקומות. האחד, במקום שבו אין בו שום הגדרה של חומרת התוצאה. כלומר זה פטור גורף לחלוטין עד מוות? זה נעשה בתום לב ובאופן סביר, אבל זה גרם למוות.

שאלה שנייה, מה בכל זאת קורה עם הניזוק? פה באים להגן על עובד השירות, אבל מה קורה עם הניזוק במצב הזה? רק מהעובדה שעובד השירות עשה את הנזק בתום לב ובאופן סביר הניזוק מאבד כל זכות לגבי העניין?

היו"ר דוד מגן:

הבנתי ממירי שכדאי לוועדה לחשוב על הפטור שניתן לשוטר לפי סעיף 44 לחוק סדר הדין הפלילי, הכל בהמשך לפטור שמדובר עליו בסעיף 17, ולחפש דרך שהמונחים יהיו יותר ברורים ופחות עמומים.

רן כהן:

אני תומך בהצעתו של יוסף לפיד, להקדים את זה לעכשיו.

מירי פרנקל-שור:

דיברתי עם מני על כך, שלדעתנו הפטור מאחריות שמופיע לגבי אנשי השב"כ הוא רחב מאוד. זאת שאלה מעניינת שמעלה רן כהן, ואני לא חושבת שראינו בחקיקה התייחסות לקרבן. אני לא יודעת אם הפטור צריך להיות תוצאה או קורלאציה בין הפטור לבין התוצאה. אם יש פטור, אז יש סייג לאורך כל הדרך.

אפשר להסתכל על זה בשתי קצוות הסקאלה. במקום אחד שזה פטור רחב מאוד, ומצד שני אני חושבת שזה מותיר את אנשי השירות חשופים, מכיוון שאם אנחנו קוראים את כל המושגים שמופיעים כאן, שעובד או מי שפועל בתום לב, באופן סביר, במסגרת תפקידו, לשם מילוי תפקידו – אלה מושגים מאוד אמורפיים שלעובד השירות בשעת מבחן יש רק הבחינה הסובייקטיבית שלו האם הוא פועל בתום לב. בסופו של דבר, לאחר שתהיה התוצאה, יכולים להגיד שבנסיבות האלה שיקול הדעת שלו לא היה נכון. אני רוצה להגן כאן יותר על עובדי השירות. אני חושבת שפה צריכה להיות קריאה לשב"כ, שעל-מנת להגן על כל עובדי השירות צריכות להיות יותר הנחיות,

יותר הדרכות, למשל של היועץ המשפטי ושל ראש השירות, על-מנת יותר לכוון את עובדי השירות איך להפעיל את שיקול דעתו, מה זה תום לב בנסיבות מסוימות. זה צריך להיעשות במסגרת הדרכה של השב"כ לעובדי השב"כ.

היו"ר דוד מגן:

מה אומר סעיף 44 לסדר הדין הפלילי?

מירי פרנקל-שור:

"שוטר לא יישא באחריות אזרחית או פלילית בשל מעצר ... שלדעת בית המשפט ביצע אותו בתום לב ולמען שלום הציבור..."

דוד טל:

כדאי שלא תצא תקלה מתחת ידינו, משום שלא הייתי רוצה לדחוק את אנשי השירות לתסמונת הראש הקטן. אני מבין מה שרן אומר בקשר לזכויות הקורבן, ואומר מני מזוז שהוא יוכל לתבוע את המדינה. אני חושב שצריך להסתפק בזה. אני רוצה שכל אחד מאתנו ישים את עצמו בנעליו של איש שירות, שנמצא במצב כזה או אחר והוא צריך להתמודד עם הבעיה. ואם אכן נקבע שהוא עשה את הדבר בתום לב, לא בזדון, אני חושב שמבחינה זאת צריך לתת את כל הגיבוי.

גם באמריקה הגדולה הם היו חסידי זכויות האדם עד לרגע שבו נפלו מגדלי התאומים. מרגע זה הכל השתנה שם. הצרה שלנו היא, שאנחנו נמצאים כל הזמן במצב של התפרקות התאומים, ונראה לי שהגישה שלנו בנושא הזה צריכה להיות לתת את האפשרות ואת הגיבוי ההולם לאנשי שירות, כך שלא ייווצר מצב שאיש שירות שיוצא למשימה כזאת או אחרת יחשוב פעמיים אם להפעיל שיקול דעת כזה או אחר. די לי אם הוכח שהוא עשה את זה בתום לב, לא באכזריות, לא בזדון, לא מתוך רגש נקמנות. לכן אני סבור שכדאי בנושא הזה לצמצם.

אני מקבל את מה שמירי אומרת. יכול מאוד להיות, שההנחיות של ראש השירות בנושאים כאלה ואחרים יכולים להקל גם לכאן וגם לכאן.

יוסף לפיד:

אני רוצה לשלב פה את שני הדברים. אני חושב שיש טעם במה שאומר רן כהן. נניח שמישהו נהרג כתוצאה מחקירה, ואנחנו משחררים את החוקר מהאחריות הפלילית, כי לא היתה לו סיבה להניח שהאיש ימות. עכשיו באה אלמנתו ותובעת פיצוי. האם אדם כזה הוא משולל כל מעמד חוקי כלפי תביעות? יבוא ויתבע פיצויים, אבל לא מהשוטר או מהחוקר. אבל לא הייתי פוטר את המדינה. מה אם הרסו למישהו חצי בית?

דוד טל:

גם אני מסכים לא לשחרר את המדינה.

יוסף לפיד:

הניסוח צריך להיות, שאת החוקר צריך לפטור מתביעה פלילית ואזרחית, אבל את המדינה אפשר לתבוע.

אביטל שטרנברג:

המדינה לא משוחררת.

דוד טל:

אם המדינה לא משוחררת, מה שטומי לפיד אומר הוא בסדר, יש את מי לתבוע. יכול להיות שיקרו טעויות, גם את זה צריך לקחת בחשבון.

מני מזוז:

כפי שאמרתי קודם, יש היום בחקיקה שורה של הוראות וחוקים ספורדיים לדברים הרבה פחות דרמטיים מחוקר שב"כ שיש הגנה דומה. אין הסבר שיטתי בחקיקה הישראלית לנושא הזה, כמו שאין בכל מיני נושאים אחרים. הזכרתי עכשיו סעיף לגבי שוטרים. יש הוראה, למשל, לגבי בנק ישראל ורשות הדואר – "לא יישאו בנק, בנק ישראל ורשות הדואר ועובדיהם על אחריות פלילית בשל מעשה או מחדל שעשו בתום לב בביצוע חוק שיקים ללא כיסוי". בחוק רשות הדואר נאמר, שלא יישא פקיד דואר באחריות פלילית או אזרחית על כך שבתום לב ובתוקף תפקידו העביר מברק מוטעה וכדומה.

רן כהן:

אבל זה חוק לגמרי אזרחי ופשוט.

מני מזוז:

לא, זה עוסק בפלילים.

דוד טל:

רן מדבר על עוצמת הפרמטר הזה שאדם יכול להיהרג.

מני מזוז:

אל תזלזלו. אדם יכול לקחת חבילת יהלומים, ויהלומים נשלחים בדואר, ולהעשיר או להעניי אדם. כל החוקים האלה מבטאים רעיון אחד, שהוא משותף לכולם. הרעיון הוא שעובד הציבור מקבל הוראות, עושה אותן בתום לב ובאופן סביר לצורך מילוי תפקידו, הוא לא מקדם עניינים אישיים ולא עושה דברים מתוך התפרעות או מתוך זדון, ולכן הוא צריך להיות מוגן. לא ייתכן שיבואו אליו בטענות, בין אזרחי ובין פלילי. זה הרעיון של כל הסעיפים שמפוזרים בכל מיני חוקים ובכל מיני הקשרים.

לגבי הנושא האזרחי, כפי שאמרתי יש הצעת חוק ממשלתית שבאה לעשות סדר כולל ולומר שכל עובד ציבור, לא רק עובד מדינה או עובד רשות מקומית, שפועל בתום לב במסגרת מילוי תפקידו, אם בטעות הוא גרם נזק הוא אישית לא ייתבע, אבל המדינה או הגוף הציבורי שעומד מאחוריו או הרשות המקומית כן תהיה חייבת לפצות את הניזוק. לכן זה הסדר כללי. זאת הסיבה שלא נכללה פה הוראה אזרחית, למרות שיש הצדקה שיהיה גם פטור אזרחי. אין ספק בעניין הזה, אבל חשבנו שאם עושים חוק כולל אין טעם לעשות הוראה ספציפית. הוראה ספציפית עלולה להתפרש כבאה לפטור גם את המדינה או את המעביד מאחריות, למרות שאני חושב שזה לא צריך להתפרש כך. זה לגבי הצד האזרחי וזה עונה גם לשאלה של הנפגע עצמו. זה בעניין עובד הציבור באופן אישי, אבל המערכת כמערכת צריכה לפצות את הניזוק.

לגבי ההיבט הפלילי. בפלילי ככלל אין דבר כזה שאדם עומד לדין על תוצאה שהוא גרם, גם אם הוא לא אשם במובן המוסרי אפילו. זה יכול להיות באזרחי, אבל בפלילי אין דבר כזה. בפלילי מעמידים אדם לדין אם הוא אשם ופעל, בדרך-כלל ביודעין, מתוך מודעות לכך שהוא עושה דברים בניגוד לחוק. ולכן בפלילי קשה לחשוב על סיטואציה שמישהו פעל בתום לב, באופן סביר, במסגרת מילוי תפקידו ולשם מילוי והוא יכול לעמוד לדין, בלי הסעיף הזה.

רן כהן:

כל אדם?

מני מזוז :

כל אדם. אדם רגיל שפועל בתום לב באופן סביר, בדרך-כלל קשה לחשוב על סיטואציה שבה יתמלאו יסודות העבירה.

יוסף לפיד :

נהג דורס והורג אדם, המשטרה תעמיד אותו לדין גם אם היא תחשוב שהוא היה בסדר, ובית המשפט הוא שיחליט.

מני מזוז :

לצערנו יש לנו אין-סוף תיקים כאלה. גם בגרימת מוות חייבת להיות רשלנות, ורשלנות נקבעת על-ידי בוחן תנועה שבדק ונותן דוח מקצועי.

רן כהן :

מה יהיה מבחן הרשלנות פה? הבעיה היא שפה אין מידות ומשקלות. כשאומרים לי שאדם החליף מנורה והיא התפוצצה, אז כל הסעיף הזה לא מעניין אותי. אבל אם אין קורלאציה בין התוצאה לבין ההגדרה המאוד אמורפית של "תום לב" ו"באופן סביר", אז איפה אתה מוצא את ההיקש בין הדברים?

מני מזוז :

זה נוגע לעקרונות המשפט הפלילי.

רן כהן :

על-פי התוצאה פה, התוצאה יכולה להיות גורפת. על-פי הפטור, הפטור גורף.

מני מזוז :

הסעיף הזה יוצר מציאות שבאה לתת תחושה טובה לאיש שירות שיוצא למשימה, לשטח, לפעולה, והוא יודע שאם הוא מתנהג כמו שמצפים מאיש שירות להתנהג, גם אם בטעות הוא גרם נזק מכל סוג שהוא, לא יבואו אליו בטענות באופן אישי, כי זה חלק מהסיכון המקצועי של התפקיד שלו. הסעיף קובע שלושה מבחנים. המבחן האחד, שהוא ברור מאליו, שהפעולה נעשתה במסגרת תפקידו ולשם מילוי. זה אומר שהוא בוודאי לא עשה שימוש בסמכות ובכוח שיש לו לצרכים פרטיים. ברור שאם אדם עושה שימוש לרעה בתפקידו לצרכים אישיים שלו או של החותנת, על זה אנחנו לא רוצים להגן. כשאנחנו נמצאים בתוך התפקיד, כתוב פה גם "בתום לב" וגם "באופן סביר", כי הבדיקה פה היא כפולה. "בתום לב" זה בדרך-כלל עניין סובייקטיבי, כלומר אנחנו מאמינים שהוא חשב שזה מה שהוא צריך לעשות, זאת ההוראה שהוא קיבל והוא פעל כפי שהוא הבין אותה. המבחן השני הוא "באופן סביר", הוא מבחן אובייקטיבי. אדם לא יכול להגיד שהוא חשב שהוא צריך לקחת לבנה ולזרוק לאדם על הראש. אדם סביר לא יכול לחשוב דבר כזה ואנחנו לא חייבים לקבל את זה.

רן כהן :

אבל פה אתה חוסם את העניין, כי אתה יוצר מצב שהפטור הוא כל-כך גורף שהוא אפילו לא נתון לדיון משמעותי בתוך השירות.

היו"ר דוד מגן :

אני מציע שייכתב "לדעת ראש השירות".

מני מזוז:

זה לא יכול להיות, כי יש רשויות תביעה במדינת-ישראל.

רן כהן:

אם בהמשך ייאמר שזה לא פוטר מדיון משמעותי בתוך השירות, זה לפחות נותן תשובה לעניין הבלתי סבירות, שאז יש פרמטר.

מני מזוז:

הסעיף לא מדבר על עניין משמעותי. אבל מי מחליט בסוף? נניח שעובד שירות ביצע דבר שהוא עבירה, אבל הוא אומר שיש לו הגנה על סעיף 17, מי מחליט? מי שמחליט זה רשויות התביעה, כמו בכל עבירה. פרקליט מחוז או היועץ המשפטי לממשלה בודק את התיק אחרי חקירה ומגיע למסקנה שמתקיימות הנסיבות ולכן לא צריך להעמיד אותו לדין.

רן כהן:

ומה אם הוא לא נתבע בכלל?

מני מזוז:

מה קורה כשמישהו מבצע עבירה בחושך בלילה ואף אחד לא יודע? מדובר במקרה שיש תלונה על עבירה.

רן כהן:

לנו מאוד חשובה גם ההתמקדות המערכתית והארגונית של הגוף זה. זה גוף מהיקרים במדינה מבחינת חשיבותו, ולכן העניין הזה שגם אם לא נוצרו המניעים החיצוניים לתביעה, בגלל סיבות שונות, אבל בתוך המערכת הדבר הזה כן צריך לעבור בדיקה. אין לך את זה פה.

מני מזוז:

זה כן פה.

אריה רוטר:

אם אין אחריות פלילית זה לא אומר שהדבר לא ייבדק.

אורי אריאל:

יש כאן תקנות של ראש השירות, שאתה מאשר אותן.

מני מזוז:

אגב, זה נכון בכל החוקים. האחריות המשמעותית היא יותר רחבה.

רן כהן:

אני חושב שזאת טעות.

יוסף לפיד :

זה לא רק לעובד השירות, זה גם למי שפועל מטעם השירות. זה יכול להיות סוכן אחראי.
זה מאוד רחב.

אריה רוטר :

אני רוצה לחזור לסוגיה של האחריות האזרחית. יש הסכמה מלאה מסביב לשולחן, ואני שמח על זה, שצריך לתת לעובד תחושה של ודאות, גם בתחום האזרחי. כשהתחלנו את החקיקה הזאת ההנחה היתה שחוק של משרד המשפטים לאחריות עובדי המדינה – תיקונים בפקודת הנזיקין, ישיג את החוק הזה. הרעיון שם היה להוציא את העובד מכתב התביעה. היום יש מדיניות של פרקליטות, שהיא מייצגת גם את העובד כשהעובד נתבע. אבל באופן עקרוני העובד מוצא את עצמו מופיע בכתב התביעה. נתבע מספר אחד הוא המדינה ונתבע מספר שניים זה פלוני אלמוני כנתבע. אז הפרקליטות כמדיניות אומרת: אנחנו ניתן לך את ההגנה, אתה לא צריך לשכור עורכי-דין. אבל גם זה לא חד-משמעי ולא מובן מאליו, כי יכול להיות בהחלט מצב שאדם נתבע.

החשש הוא שלא נמצא את עצמנו נותנים חסינות למדינה שלא תשלם לאדם שבאמת נפגע, שגם הוא תם לב. לכן אני מציע את הניסוח הבא: "עובד השירות או עובד מטעם השירות לא יישא באחריות פלילית. ולא יישא אחריות אישית-אזרחית למעשה או למחדל..." על-ידי כך אתה אומר, שאחריות פלילית היא תמיד אישית, אין אחריות קולקטיבית פלילית, והאחריות האזרחית היא אחריות אישית. לא צריך לומר, שאם המדינה כמדינה, באמצעותכם, קבעה כאן נורמות שבית המשפט ימצא אותן כנורמות לא ראויות, אז מטבע הדברים המדינה תיתבע והמדינה תשלם. כך זה גם צריך להיות. אבל אסור שהדברים האלה יפלו אפילו על תקן של חשש על כתפיו של עובד שהוא עובד שכיר והוא מוצא את עצמו מתמודד עם תביעה על כסף רב, למרות המעטפת ההגנתית של המדינה שאומרים לו שייתנו לו סיוע משפטי. זאת ההצעה שלי לפתור את הבעיה, כי אני רואה ערך חשוב בעובדה, במיוחד לאור העובדה שהחוק של שר המשפטים לא יימשך הרבה זמן ואף אחד לא תוקע לידינו שיגיע בסופו של דבר למימוש.

מני מזוז :

אפשר לכתוב "באחריות פלילית או אזרחית". זה הנוסח שמופיע בחוקים אחרים.

אריה רוטר :

אותי לא צריך לשכנע, אבל אני בהחלט מבין את החשש.

רו כהן :

למה חשוב לכם העניין של הפועל מטעם השירות?

אריה רוטר :

משום שאנחנו גם שולחים אנשים לבצע פעילויות. נכון שזה כפוף לכללים ולהוראות, אבל אנחנו לא יכולים לזנוח את האיש שנשלח מטעם השירות. הדוגמה הקלאסית היא סוכן, אבל זה יכול להיות אפילו יועץ לצורך העניין, שעובד אצלנו בהסכמי ייעוץ. אני חושב שזה לא מוסרי, שעובדים שיש להם כתב מינוי יהיו מוגנים ומי שפועל מטעם הממלכה לא יהיה מוגן, אלא נגיד לו שזאת בעיה שלו, שייקח עורכי-דין ויתגונן. זה בתנאי שהוא פעל לפי התנאים האלה.

רו כהן :

ההבדל הוא, שעובד השירות נתון לכל הכללים המשמעתיים של ראש השירות, בעוד שפועל מטעם השירות לא. אם הוא סוכן שלך באיזושהו מקום, הוא אדם שאתה מגן עליו אבל אתה לא יכול לחייב אותו בשום מקום. זה כבר חור מבחינה זאת שאין כאן אמירה נוספת שאומרת שהוא יכול לעמוד לדין משמעתי.

אריה רוטר:

אתה לא רוצה שהוא יהיה עובד, מצד שני אתה שולח אותו למשימות. אם שלחת אותו למשימות באופן רשלני או באופן לא שקול או לא סביר, אתה ששלחת אותו לא תהיה מוגן, וזה בסדר גמור. אבל אם שלחת אותו ואתה כארגון היית בסדר, וגם הוא היה בסדר, הוא מילא בדיוק את הנחיותיך, החשש שלי הוא שזה לא סביר להגיד לו שהוא לנפשו ושייתבע אזרחית או פלילית.

מני מזוז:

זה גם יכול להיות בקבוצה. יכולים לעשות את זה כצוות פעולה של שלושה עובדי שירות ביחד עם מישהו שמסייע להם כיועץ טכני מקצועי, או כל סייען מסוג אחר, ולהם תהיה הגנה ולו לא על אותה פעולה עצמה.

היו"ר דוד מגן:

אני מציע שנשאיר את השאלה הזאת פתוחה ונעבור הלאה. במהלך הדיון אני ארצה לחזור לזה ולקחת בחשבון את ההערות של רן בעניין תום לב. מישהו צריך לבחון את זה מעבר לעובד. אני הצעתי שזה יהיה ראש השירות.

מני מזוז:

אם הפרקליטות או היועץ המשפטי יחליטו להעמיד אותו לדין, כי יחשבו שזה לא בתום לב, הוא יכול לטעון בית-משפט.

היו"ר דוד מגן:

האם אתה יכול לנסח את זה עכשיו?

מני מזוז:

אין מה לנסח, כי בכל הגנה פלילית או עבירה פלילית מי שמחליט על העמדה לדין זה מערכת התביעה, ובית המשפט יכול להחליט אם לקבל את עמדת התביעה או לא. בחוק העונשין יש כל מיני הגנות לכל מיני גורמים, אז אם מחליטים להעמיד מישהו לדין כי חושבים שההגנה לא חלה הוא יכול לטעון שההגנה כן חלה ובית המשפט יכול לקבל את הטענה ולזכות אותו. זה יכול להתחיל מחסינות מהותית של חבר הכנסת – היועץ המשפטי יכול לחשוב שאין לו חסינות ובית המשפט יכול להגיד שלדעתו יש חסינות ולקבל את זה. אבל מי שמחליט על כל הגנה או אין הגנה בפלילי זה מערכת התביעה, שעומדת לביקורת של בית-משפט. הערת בצדק, שאין פה הגנה להליכים משמעתיים. כלומר אותו אדם שיוגן לפי הסעיף הזה מהליך פלילי, הוא בהחלט יכול לעמוד לדין משמעת.

רן כהן:

אבל אתה לא אומר את זה.

מני מזוז:

לא צריך, כי אתה נותן הגנה מפלילי, אתה לא נותן הגנה ממשמעת, ולכן חל הכלל הרגיל.

מירי פרנקל-שור:

אבל אם זה לא משנה, אז אפשר לכתוב את הסיפא של סעיף 44.

מני מזוז:

אין לי בעיה לכתוב את זה, אבל זה מיותר. זה סעיף שנוסח לפני 60 שנה וניסחו אותו בצורה מתפתלת. אבל אם הוועדה רוצה לכתוב את זה, בבקשה.

רן כהן:

אנחנו הרי רוצים לתת את כל ההגנה לעובדי השירות, אבל יש פה הרחבה לגבי מי שפועל מטעמו וההגנה הזאת חייבת להיות גם אזרחית. לא ייתכן שבתוך ההגדרות האמורפיות האלה לא תהיה ההגדרה שהנושא המשמעותי כן קיים. שלא ישתמע דבר אחר. אם תוסיף את זה, זה יהיה יותר נוח.

מני מזוז:

אין לי בעיה.

אריה רוטר:

סעיף האחריות המשמעותית מופיע בסעיף אחר, בסעיף 14.

מני מזוז:

ההנחה היא שסעיף 17 לא פוטר מההליך המשמעותי. השאלה היא אם לכתוב את זה במפורש בסעיף 17 או לא. אגב, זה מופיע בסעיף 44 של הפקודה המנדטורית, אבל בכל הסעיפים שנכללים בחקיקה הישראלית זה לא מופיע, כי זה מובן מאליו. אתה נותן פטור מפלילי, אז ברור שאתה לא נותן פטור מאזרחי אם זה לא כתוב. אתה נותן פטור מפלילי ואזרחי, אז זה לא ממשמעותי אם זה לא כתוב. כלומר הפטור הוא למה שכתוב. הכלל הרגיל הוא אחריות כללית שיש לכל אחד, הפטור הוא על מה שאתה נותן. זה סתם מסרבל את הניסוח של הסעיף, אבל אין לנו מחלוקת שהסעיף הזה לא פוטר מדין משמעותי. אם מחליטים על אחריות אזרחית צריך להוסיף "באחריות פלילית או אזרחית". באחד הנוסחים המקוריים זה היה.

היו"ר דוד מגן:

אני מבקש לתרגם את מה שרן כהן העלה כאן לשפת המשפט. הניסוח המנדטורי באמת מרגיז, אבל צריך למצוא ניסוח שאומר שראש השירות או מנגנון המשמעות של השירות יכול להיות מעורב ולהגיד אם זה תום לב או לא. אני משאיר את הנוסח פתוח.

יוסף לפיד:

אפשר לכתוב: "ובלבד שזה לא פוטר מתהליך משמעותי".

מני מזוז:

בסעיף 18 יש הרבה אדום, אבל אין כל תיקון בתוכן לעומת הנוסח הכחול, אלא עריכה לשונית חדשה. סעיף 18 בנוי מסעיף קטן (א) שפסקאות המשנה שלו קובעות את הנורמות של סודיות.

רן כהן:

האם הסודיות הזאת היא לעולם? לפי ההגדרה הזאת, לעולם זה לא יתפרסם.

היו"ר דוד מגן:

יש חוק הארכיונים שמדבר על 50 שנה או 30 שנה.

מני מזוז:

יש הוראות בחוק העונשין, מצד שני. הרעיון הוא פה שהסודיות היא עד שניתן היתר, מעבר למגבלות של חוק הארכיונים וכולי. היום ראש מוסד יכול להחליט על דעת עצמו שלמרות שעברו שש שנים הוא חושף את החומר. היום אין הסדר מסודר בחקיקה, וכאן כתבנו במפורש שראש-הממשלה יכול להתיר. או בסעיף קטן (ב), אם קיבל היתר בהתאם להוראות השירות ולהוראות הפנימיות מראש השירות יכול להתיר לעובד שירות דבר כזה או אחר. עובד שירות שכותב ספר, יש ועדת שרים שדנה בספר ויכולה לתת היתר לפרסם דברים. כלומר יש מנגנוני סינון. הרעיון הוא שאדם לא מחליט על דעת עצמו לפרסם.

רן כהן:

נניח שאני כותב ספר, אני מכיר טוב מאוד שלושה מראשי השב"כ לשעבר, אני יכול לדבר אתם שיחה טלפונית או לשתות אתם כוס קפה ויהיו לי מהלכים שיאשרו לי. לעומת זה אתה, מני מזוז, אין לך שום קשר ואתה לא יכול להתקשר לאף אחד, גם אם תכתוב עשרה ספרים לא תקבל אישור לפרסום. אבל יש דבר אחר. יש דבר שבו השירות אומר: אני עומד על החיסיון, אני רוצה שדבר לא ייצא 30 שנה אלא באישורים שאמרנו. אבל אם מישו רוצה לחקור איך עבד השב"כ לפני 30 שנה, זה יכול להיות פתוח בפניו אלא אם כן מסווגים גם אז.

אריה רוטר:

חוק הארכיונים ככלל חל גם על זה.

רן כהן:

אז תצינו את זה.

מני מזוז:

חוק הארכיונים לא עוסק באדם, הוא עוסק בחומר. על כל החומר של ארכיון השב"כ חל חוק הארכיונים, ויש שם כללים כמו על כל הארכיונים של כל המערכת הממשלתית. בחוק הארכיונים יש כללים לגבי סוגים שונים של מידע ותקופות של חשיפה. זה לא תלוי באדם, זאת נורמה שמכוונת לאנשים עצמם. אם אתה שומע סוד או מעורב בסוד מתוקף תפקידך או מדרך אחרת, הכלל הוא שאסור לך לגלות. בחוק העונשין יש פרק 117, שהוא גם מהסעיפים הבעייתיים, כי שם אדם שמגלה מידע חסוי זה נחשב סעיף של ריגול. הסעיף הזה טוב לדברים מאוד דרמטיים, ולכן כשעובד מגלה מידע אתה עומד בפני אלטרנטיבה לא נכונה: או להעמיד אותו לדין על ריגול או לוותר לו. אבל רוב הדברים הם דברים יותר טריוויאליים. שם העונש זה 12-20 שנה או מאסר עולם על דברים של ריגול, ופה מדובר בעונשים של 3-5 שנים. אלה עוסקים ביום-יום, לא במקרים המאוד דרמטיים של חשיפה גובלת בריגול. לכן אין פה נורמה חדשה שעד היום היה מותר והיום זה אסור, זה בא רק לעשות קצת יותר סדר בתחום הקונקרטי.

יוסף לפיד:

גם בסעיף 17 וגם בסעיף 18 כתוב "ופועל מטעמו". האם מוגדר בחוק איך קובעים שמישהו פעל מטעם השירות?

מני מזוז:

זה לא מוגדר בחוק, אבל לפי סעיף 8(ג), שמסדיר את הנושא של פועל מטעמו, זה אמור להיות מוסדר בכללים שיבואו לאישור הוועדה. כלומר יהיה הסדר משפטי פורמלי בכללים שהם לפי תקנות, שמאושרות על-ידי הוועדה, שמסדירות את כל הנושא של מי שפועל מטעם השירות. כלומר למה מותר להעסיק אנשים כאלה, באילו תנאים. יכול להיות, אגב, שייקבע שם שהם יהיו כפופים לדין משמעתי, אני לא שולל את זה. זה דבר שצריך להיקבע בתוך הכללים שישדירו את כל המטריה של "פועל מטעמו".

רן כהן:

זה יכול להיות גם בדיעבד? נניח שאדם עשה משהו, השירות קיבל ממנו את החומר כשהוא עדיין לא עבד מטעם השירות ולאחר מכן השירות החליט שבגין מה שהוא נתן לו הוא רוצה להכיר בו רטרואקטיבית חודשיים קודם או שנה קודם.

מני מזוז:

לאיזה צורך? כי אם לצורך איסור גילוי, זה חל גם על כל אזור לא רק על עובד.

רן כהן:

לצורך תגמול או לצורך הגנה.

מני מזוז:

לתגמול לא צריך חוק.

אריה רוטר:

אני לא חושב שזה יהיה תקין לעשות את זה, למרות שבמציאות שומעים שמכירים במישהו שהוא חייל בדיעבד, אבל זה לפני משורת הדין.

אורי אריאל:

רן, זה יכול לקרות. אם אתה רוצה שזה לא יקרה, תעגן את זה.

בסעיף 18(א)(3) ראש הממשלה רשאי לתת פרסום, ואחרי זה הוא גם רשאי לעשות תקנות. לדעתי במציאות שאנחנו נמצאים בה, זה חופש גדול מדי לראש הממשלה. לקראת בחירות, למשל, ראש הממשלה יתיר לפי מה שנוח לו.

יוסף לפיד:אורי אריאל:

לדעתי זה פרוץ וזה ישמש לפוליטיקה ולכל מיני גורמים שאף אחד לא רוצה אותם. אני מציע שכמו בדברים אחרים יהיו תקנות, שממילא תקנות צריכות לעבור בוועדה הזאת. לעשות גם את זה וגם את זה משמעותו שהכל פרוץ. אם הוא ירצה הוא יעשה תקנות.

היו"ר דוד מגן:

אני מציע שנתייחס קודם לעניין סוגיית הסודיות בעונשין.

מני מזוז:

לסעיף 19 אין הערות. את סעיפים 20-22 אנחנו מציעים להחליף בסעיף אחד מאוחד. סעיפים 20-22 הם סעיפים בכחול שמפרטים אילו נושאים יהיו בתקנות, אילו בכללים ואילו בהוראות השירות, והם בעצם ריכוז של הוראות שנמצאות כבר בגוף החוק. מצד אחד זה כפילות, בדרך-כלל לא כותבים בחקיקה פעמיים, וגם בגלל שזה יכול להיות מגביל, כי בדרך-כלל סמכות להתקין תקנות היא הסמכות להתקין תקנות לצורך ביצועו של חוק. הצרכים לביצועו של חוק יכולים לעלות לגבי כל סעיף, ולא דווקא לסעיפים שבמפורש נאמר. לכן ניסחנו את סעיף 20 כסעיף תמציתי. המטרה העיקרית שלנו פה היתה להבהיר את ההיררכיה של הנורמות השונות.

כלומר, יש החוק עצמו שהוא ההיררכיה העליונה. מתחתיו יש תקנות וכללים שחייבים להיות תואמים את החוק. מתחתיהם יש הוראות השירות, שחייבות להיות תואמות את החוק, את התקנות והכללים, ויש הנהלים שזאת הדרגה התחתונה של נהלים פנימיים, שחייבים לתאם את כל הנורמות שמעליהן כדי להבהיר את פירמדת הנורמות שחלה על השירות. אין פה עניין מהותי, אבל חשבנו שזה גם יותר ברור וגם מיותר לעשות פירוט שממילא לא ממצה את כל הדברים.

סעיף 23 קובע שני דברים חשובים. האחד, ההבחנה בין כללים לתקנות. גם כללים הם בעצם סוג של תקנות, וההבדל היחיד הוא שכללים עוסקים בנושאים חסויים, ולכן כללים לא מתפרסמים ברשומות. אגב, דבר דומה יש בחוק האזנת סתר, שם כללים לפי הפרק של האזנת סתר ביטחוני הם סוג של תקנות.

יוסף לפיד:

יש הדיון האם את דרכי החקירה אנחנו כוללים בחוק או לא. אם אנחנו לא כוללים אותו בחוק, זה הסעיף – "כללים, הוראות השירות ונוהלי השירות לפי חוק זה אינם טעונים פרסום ברשומות..." זאת אומרת אם אנחנו קובעים שדרכי החקירה הם כללים, אז אנחנו אומרים פה שראש השב"כ יקבע את כללי החקירה והם אינם טעונים פרסום ונשארים חסויים.

מני מזוז:

למשל הכללים שיעסקו בשאלה איך עושים סינון ביטחון, גם הם יהיו כללים חסויים שלא יתפרסמו בקובץ התקנות.

יוסף לפיד:

אני מדבר על הדבר שהוא במוקד הוויכוח בחוק הזה.

מני מזוז:

זה לא ייחודי לנושא הזה.

יוסף לפיד:

זה נשמע פה סעיף אינוסנטי, שיכול לעבור בשקט. ברגע שאתה אומר שהחלטנו לא לכלול בחוק את דרכי החקירה, זה עובר לתוך הסעיף הזה.

מני מזוז:

סתם דרכי חקירה זה במובן שיש פקודות קבע במשטרה איך חוקר צריך לחקור. זה כן ייכנס לסעיף הזה. אבל הדיון העקרוני שהזכרת קודם הוא לא על הפרטים הטכניים בחקירה, אלא על השאלה המאוד מהותית האם חוקר שב"כ, להבדיל מחוקר משטרה, מוסמך להפעיל אמצעים פיסיים שהם היום אסורים. לכן אם אין סעיף, אז אין בכלל. הנושא הזה לא מתחבא בשום מקום, אלא זה אומר שאין בכלל, כלומר זה אסור. לכן הסעיף הזה לא מחביא כלום, הסעיף הזה רלוונטי רק במובן הכללי, שאם ייקבע שכן קובעים בתוך החוק הזה אמצעי חקירה מיוחדים, אז הפרטים שלהם ייכנסו בכללים שיחול עליהם סעיף 23. אבל החוק עוסק בעשרה נושאים אחרים. אין שום דבר ספציפי שנוגע לחקירות שמתחבא פה.

יוסף לפיד:

הסעיף הזה לא מאפשר להתקין כל דבר שהוא ביחס לחקירות, בלי להתחשב בפסיקה של בית המשפט העליון?

מני מזוז:

בשום אופן לא.

רן כהן:

אבל בניסוח הקודם של סעיף 21, מופיע במפורש חקירות.

מני מזוז:

נכון, אבל לא אמצעי חקירה. גם היום, אחרי שיש פסק-דין שאומר שאסור להפעיל אמצעי לחץ, יש אגף חקירות בשב"כ לנושא חקירות. כמו שיש אגף חקירות במשטרה או אגף חקירות במע"מ ובמכס וברשות להגבלים עסקיים, עושים חקירות רגילות. אבל חקירות שם כפופות לכללים הרגילים של חקירה, כמו משטרה. כלומר מה שמותר ומה שאסור לחוקר במשטרה, מותר ואסור לחוקר בשב"כ. לכן אם לא יהיה סעיף נוסף בחוק עצמו או בחוק אחר שקובע סמכות מיוחדת לחוקר שב"כ לטלטל, מה שאסור היום לחוקר שב"כ ואסור לחוקר משטרה, דרך 23 או כל סעיף אחר בחוק הזה כמו שהוא אי-אפשר לעשות את זה. לכן סעיף 23 לא מסתיר שום דבר. מה שהוא כן אומר, שיש שורה של נושאים והנושא של חקירות זה הנושא שמופיע היום בסעיף 8, של עצם הסמכות לחקור. זה סעיף כללי מאוד. בכללים ייקבע מי מקבל תעודת חוקר, כל ההוראות שיש היום גם במשטרה לגבי ניהול חקירות רגילות, לא חקירות מיוחדות. לכן הסעיף הזה מיועד לאפשר מצד אחד להסדיר בתקנות נושאים שהם חסויים מטבעם, ומצד שני שהתקנות האלה יהיו תקנות שלא מתפרסמות בציבור הרחב. כמו שיש בחוק האזנת סתר תקנות, שעוברות אישור של הממשלה, של הוועדה בכנסת, אבל הן לא מתפרסמות אחר-כך בקובץ התקנות.

יוסף לפיד:

מי קובע את התקנות האלה?

מני מזוז:

את התקנות קובע ראש הממשלה באישור ועדת השרים ובאישור ועדת החוץ והביטחון. מי קובע אם זה יהיה תקנות או כללים? ההבדל היחיד בין תקנות לכללים הוא בשאלה אם זה מתפרסם או לא. ראש הממשלה, כשהוא מכין תקנות, מציע שזה יהיה תקנות או כללים, והוועדה צריכה להחליט אם היא מאשרת אותם כתקנות או ככללים, או חלק כך וחלק כך.

אריה רוטר:

ברוב הדברים זה כתוב בגוף החוק אם ייקבעו כללים או ייקבעו תקנות. יש מעט מאוד דברים בתחום המינהלי, שאומרים "כללים או תקנות לפי העניין".

מני מזוז:

לכן החוק כאן לא מסתיר דבר מעבר לאינוסנטיות כפי שהיא כתובה. אבל הוא בא כן לומר שני דברים חשובים. האחד, שחייבים לקבוע הוראות איך מפיצים מידע כזה שהוא חסוי לציבור הרחב, והוא אומר פה הוראה שהיא חשובה שכיוון שכללים קובעים נורמות בכל מיני תחומים, לכן אדם לא יעמוד לדין פלילי או משמעתי על הפרה של הוראה בכללים אם היא לא הובאה לידיעתו. בחוק שמתפרסם כל אדם מוחזק כידוע. פה, כיוון שזה לא מתפרסם, אין חזקה כזאת. לכן אם למשל בכללים כתוב שמידע מסוג סודי ביותר חייבים להחזיק בכספת ואדם יחזיק מידע כזה לא בכספת, אז יצטרכו להראות שהנורמה הזאת, שחייבים להחזיק מידע סודי ביותר בכספת, הובאה לידיעתו בדרך אחרת, למרות שלא פורסמה ברבים.

רן כהן:

איך זה מסתדר עם סעיף 8(3) על תפקידי השב"כ שזה גם לחקור חשודים? האם זה לא חל תחת אותה מטרייה?

מני מזוז:

הסמכות לחקור חשודים היא עצם הסמכות לעשות חקירות. היום אין שום חוק שמסמך שב"כ בכלל לעשות חקירות. היום מכוח הדין הכללי השר לביטחון הפנים מוציא להם כתבי הסמכה אישיים לחוקרים שב"כ שמסמך אותם כחוקר לפי הדינים הכלליים כאילו הם חוקרי משטרה. הסעיף הזה בא לנתק אותם מהטבור הזה של המשטרה ולתת להם הסמכה ישירה של המחוקק בפני עצמם, כמו שיש לגופי חקירה אחרים, להיות חוקרים.

רן כהן:

בשביל זה נועד חוק השב"כ.

מני מזוז:

נכון, אבל הדין הכללי שחל על חקירות חל גם עליהם. כלומר אם לפי הדין הכללי אסור להפעיל אמצעי לחץ פיסיים על נחקר, הדין הזה חל על כל מי שיש לו סמכות חקירה, בין אם זה חוקר משטרה, שב"כ, אמ"ן, מכס או רשות ניירות ערך. לכן כדי לתת לשב"כ סמכות חריגה מסמכות כללית שיש לכל חוקר, צריך הוראה בחוק ראשי. אני לא בטוח שגם היא תספיק, אבל המינימום הוא הוראה בחוק, בוודאי לא בכללים ובתקנות.

רן כהן:

אני מבקש לחזור לסעיף 10א, לנושא של נתוני תקשורת. בישיבה האחרונה ביקשתי מכס לשקול אפשרות בכלל לא להכניס את זה לחוק. המניע שלי לעניין הזה הוא שלדעתי ברגע שבו זה יונח על שולחן הכנסת, הסיפור הזה נחשף חשיפה אדירה שיבחנו בה. השאלה היא האם לא יותר טוב להמשיך לעבוד כפי שעובדים היום.

היו"ר דוד מגן:

הכל שונה ותומצת לאור הדיון האחרון. היו מגעים עם כל חברות התקשורת בעניין זה.

אריה רוטר:

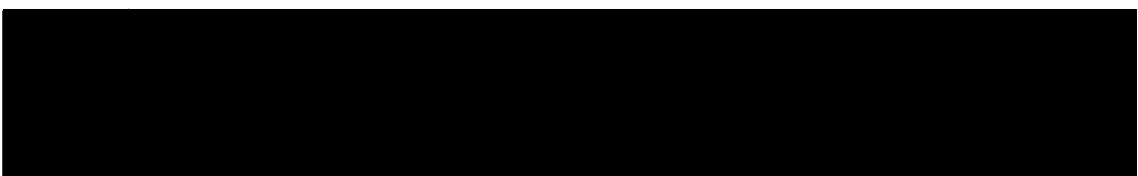
החשש הוא חשש. אני לא רוצה להמעיט מערך החשש, ולקחנו מאוד לתשומת הלב את הדברים שאמרת, כי אם יש חשיפה לעומת היריב ושיח ציבורי שיעורר ספקות בוודאי שאנחנו חוששים. מצד שני יש כאן כורח משפטי.

רן כהן:

תאר לעצמך שחברות בעולם שקשורות עם כל המערכות של ה-I.T יחליטו שעל הרקע הזה הן פועלות.

אריה רוטר:

בעקבות הדיון הקודם שבו הנושא הזה עלה, ואצלנו הוא עלה עוד קודם, ניסינו מול משרד המשפטים לצמצם את הניסוח של סעיף 10 שגם לדעת חלק מאנשינו היה חושפני מדי בנוסח הקודם, והגענו לאיזשהו אופטימוס. בסופו של דבר כשצריך לקבל נתונים אז צריך לומר את זה, אי-אפשר להסתתר מאחורי ניסוחים מעורפלים. גם המחמירים אצלנו מאמינים שזה יהיה בסדר.

שאול יהלום:

אני מציע למחוק את 10א(ב) ולהכניס אותו רק לכללים. גם אתם הגעתם למסקנה שאתם צריכים שזה יהיה מינימלי.

יוסף לפיד:

אני חולק על כך שזה מוציא למדינת-ישראל שם רע.

שאול יהלום:

אבל אפשר לצמצם אותו ולהכניס אותו לכללים.

היו"ר דוד מגן:

האם ראש השירות נתן דעתו לעניין?

אריה רוטר:

כן.

היו"ר דוד מגן:

אני חושב שאפשר לסמוך גם על שיקול דעתו של ראש השב"כ.

רן כהן:

אנחנו הערנו את ההערה, ואם לקחתם אותה בחשבון זה בסדר גמור.

היו"ר דוד מגן:

אני מציע שסעיף 26 יהיה הוראת מעבר לגבי ראש השירות הנוכחי, שחוק זה לא חל על ראש השירות שמכהן היום. צריך לציין את זה. אם לא נשנה פה, הוא יצטרך לסיים את עבודתו בעוד שנתיים עם הארכה של הממשלה בעוד שנה.

מני מזוז:

נכתוב את זה.

שאול יהלום:

אני מציע לכתוב שזה חל עליו מיום התחלת כהונתו. קבעת שראש השירות מכהן קדנציה של ארבע שנים, ואם הממשלה רוצה היא נותנת לו עוד שנה. אתה מבקש להתעלם מראש השירות הנוכחי.

היו"ר דוד מגן:

כמקובל בהרבה מאוד חוקים שהכנסת מחוקקת ולא מתייחסת לנושאי תפקידים קיימים.

יוסף לפיד:

כמה היתה התחולה לפני?

היו"ר דוד מגן:

היא לא היתה מוגבלת.

מני מזוז:

הממשלה גם היום וגם אחרי החוק יכולה בכל שלב להפסיק את כהונתו של ראש השב"כ.

שאול יהלום:

אבל אז היא צריכה לתת נימוק.

מני מזוז:

גם היום וגם אחרי החוק היא צריכה לתת נימוק.

שאול יהלום:

היום היא לא צריכה לתת נימוק, היא יכולה לומר שהמינוי הוא לשנתיים.

מני מזוז:

הוא לא מונה לשנתיים. בדרך-כלל זה נעשה בהסכמה, כי היו כבר כשבעה ראשי שב"כ עד היום.

שאול יהלום:

אם זה בהבנה אין בעיה. מטרתנו כאן היא ליצור מצב של איזונים, ואתה אומר כאן שאתה מחוקק חוק שנותן איזון ודווקא היום לראש השב"כ הנוכחי, שאין סיבה לפגוע בערכו, אתה אומר שאתה לא נותן את האיזון הזה. למה?

מני מזוז:

אתן לך דוגמה. לפני כמה חודשים הממשלה קיבלה החלטה בעקבות ועדת שמגר שמסדירה את דרכי מינויו והפסקת כהונתו של היועץ המשפטי לממשלה. לפי דוח שמגר והחלטת הממשלה, כהונתו של היועץ המשפטי לממשלה היא שש שנים. בהחלטה היה כתוב שהיא לא חלה על היועץ המשפטי המכהן. אבל היועץ המשפטי המכהן קם מיוזמתו והצהיר שהוא רואה את עצמו מחויב. ההוראה לא חלה עליו, כי מקובל שדין חדש שקובע כללים חדשים לא חל על המכהן אלא אם כותבים את זה במפורש. מה שמוצע הוא לכתוב את זה למען הסר ספק. גם אם לא היה כתוב כלום, הפרשנות הסבירה היא שזה לא חלה עליו, כי הוא התמנה אחרי שהחוק נכנס לתוקף. אבל אם רוצים לכתוב את זה, זה אומר שאם הממשלה תרצה הוא יכהן שש שנים ולא ארבע שנים, ואם הממשלה לא תרצה הוא יכהן אולי שלוש שנים ורבע.

יוסף לפיד:

אני מציע שנעשה פה משפט שלמה. מצד אחד, זה לא סביר שנאמר שהאיש שעכשיו מכהן יוכל לכהן אין-סוף שנים, כי כרגע זה המצב. מצד שני, אני חושב שלא הוגן שנאמר שאם הוא כבר

כיהן שנתיים ואנחנו קובעים ארבע שנים, אז בעצם אנחנו אומרים שבעוד שנתיים הוא יסיים את הקריירה. לכן אני חושב שמשפט הצדק הוא, שהספירה לגבי תתחיל עם כניסת החוק. זה האיזון בין שני הקצוות של אין-סוף ושל שנתיים.

היו"ר דוד מגן:

אחרי ששמעתי את מני, שאומר שהפרשנות המשפטית הסבירה והנוהגת היא שאם לא כותבים דבר אז זה לא חל על המכהן הנוכחי, אני חוזר בי מהרעיון. לחילופין, אם דעתי לא תתקבל אני אצטרף לדעתו של טומי לפיד.

רו כהן:

אני רוצה להציע הצעה שפותרת גם את הבעיה הנוכחית, אבל בעיקרו של דבר היא נכונה לתמיד. אני מציע שנקבע שקדנציה היא חמש שנים ולא ארבע ועוד אחד. ראש שירות נכנס צריך לדעת שהוא נכנס לתקופה מסוימת והוא לא צריך למצוא חן. זאת תקופה שהיא לא ארוכה מדי, היא תקופה ראויה. אני חושב שזה יותר נכון, ונראה לי שיש טעות בניסוח. ממשלה לא יכולה לדעת למנות לתקופה יותר קצרה מהתקופה הקבועה. אם הממשלה רוצה את ראש השב"כ הזה והיא ממנה אותו, אז הוא נכנס לכל התקופה.

שאול יהלום:

אחרי מלחמת יום הכיפורים צה"ל היה במצב קשה ולקחו את מוטה גור לתקופה קצרה.

דוד טל:

היות שאני חושב שהנושא הזה הוא ספציפי לאדם מסוים, מן הראוי לשוחח עם ראש השירות כדי לראות איפה הוא עומד. אולי הוא לא ירצה את זה.

יוסף לפיד:

ממילא אי-אפשר להכריח אותו להישאר יותר ממה שהוא רוצה.

שאול יהלום:

אני מציע לקבל את ההצעה של רן לכהונה של חמש שנים. אני חושב שצריך לתת לממשלה אפשרות למנות מישהו לתקופה קצרה. לפעמים לוקחים ראש שב"כ מהעבר ומבקשים ממנו שישקם את השב"כ לשנתיים. זה קרה גם בצה"ל. ואז הוא לא בא לקדנציה שלמה, אלא הוא בא לשקם בעקבות בעיה.

אני מציע לקבל את הצעתו של לפיד, שבעניין ראש השב"כ הנוכחי זה יחול מיום קבלת החוק. אריה, אנחנו נסמך אותך עד יום שלישי לדבר עם ראש השב"כ. אם הוא יבקש שהסעיף לא יחול עליו, נעשה את זה.

היו"ר דוד מגן:

באמצע אוקטובר 2000 עמי איילון עזב ובאותה תקופה פרצה מלחמת הטרור והממשלה רצתה להאריך את כהונתו. לכן אני אומר שצריך להשאיר לממשלה את האופציה להאריך.

יוסף לפיד:

יש דבר שנקרא מצב חירום על-פי החוק.

שאל יתלום:

הרציו לקבוע זמן מוגדר הוא שראש השירות לא יצטרך לחשוב כל שנה איך הוא יסתדר עם ראש הממשלה, כדי שהוא יאריך את כהונתו.

היו"ר דוד מגן:

מני מציע את האופציה להארכה לכתוב "בנסיבות מיוחדות".

אריה רוטר:

המודל הזה נולד עכשיו ולא עסקנו בו בשירות. זה נושא שהוא קצת יותר אישי מאשר כלל הנושאים המערכתיים, ואני מבקש לא לסכם את העניין הזה עד שנלבן את העניין עם ראש השירות.

מירי פרנקל-שור:

אם כך, בסעיף 3(ב), תקופת כהונתו של ראש השירות תהיה חמש שנים. מה קורה עם הסיפא?

מני מזוז:

אמרנו שהממשלה רשאית בנסיבות מיוחדות להאריך, בתקופה שלא תעלה על שנה. אין אפשרות לקצר, אלא הממשלה מראש יכולה בנסיבות חריגות להחליט שראש השירות המסוים מתמנה לשנה או לשנתיים, כפי שהיה לאחר מקרה קו 300.

דוד טל:

ומה אם הממשלה לא מרוצה מעבודתו של ראש השירות?

מני מזוז:

זה סעיף קטן (ג), היא יכולה להפסיק את כהונתו.

רן כהן:

בהתייחס לסעיף 23(ג), מה קורה לגבי אדם שאיננו עובד השירות, אלא פועל מטעם השירות? הרי הוא לא יודע את ההוראות.

מני מזוז:

סעיף 23(ב) מטיל על ראש הממשלה והשירות לקבוע בכללים ובהוראות השירות הוראות איך מפיצים ומביאים לידיעת כל הנוגעים בדבר את כל הכללים, הנהלים והוראות השירות. סעיף (ג) מטיל על השירות את האחריות להביא לידיעתם של כל הנוגעים בדבר את ההוראות שלא מתפרסמות ברבים. במובן הזה זה דווקא בא להגן עליהם, כי אם זה לא מתפרסם ברבים אתה חייב לקחת על עצמך אחריות להביא את זה לידיעתו בדרך אחרת. כשמעסיקים אותו מביאים את העניין לידיעתו, מחתימים אותו על כך שהוא קרא את ההוראות.

יוסף לפיד:

יש פה קומבינציה מעניינת. היא אומרת שמי שפועל מטעם השירות הוא מחוסן ומעוגן, ומצד שני כתוב שמי שלא יודע על תקנות הן לא חלות עליו.

מני מזוז :

יש שורה ארוכה של עבירות שחלות עליו בתור אדם רגיל. ההנחה כאן היא, שאלה איסורים נוספים שלא חלים בדרך-כלל. לדוגמה, אם יש הוראה שמסמך סודי ביותר חייב להיות בכספת שנעולה בשני מפתחות, כדי להעמיד לדין משמעתי מי שמחזיק את החומר הסודי ביותר במגרת השולחן שלו צריך שזה יובא לידיעתו. סעיף קטן (ב) אומר שחייבים בכללים לקבוע כנורמה, לא כעניין פרטיזני, כללים ברורים איך מביאים לידיעה כל נייר שלא מתפרסם ברבים. יהיה כתוב שם, למשל, שכל גוף שחלים עליו כללים של אבטחת מידע, הדבר יובא לידיעתו, ימסרו את זה לקב"ט, הקב"ט יפיץ לעובדים ויחתים אותם. זה לא אמור להיות פרטיזני, כלומר צריכים להיות כללים ברורים איך מפיצים מידע שלא מופץ לציבור הרחב.

רן כהן :

מה בעניין שאלתו של טומי לפיד על שינוי התוספת בסעיף 24?

מני מזוז :

התוספת מתייחסת לסעיף 8(ב), שאומר שלאותם עובדים בשירות שיהיו להם סמכויות שוטר, יהיו להם סמכויות שוטר לפי רשימה של חוקים שיש בתוספת שמסדירים סמכויות של שוטר. סעיף 24 אומר, שראש הממשלה באישור ועדת השרים וועדת הכנסת יכולים לשנות את התוספת. זה אומר, שאם בינתיים נחקק חוק חדש, כמו חוק המעצרים החדש, אז הוא יכול להוסיף. זאת טכניקה מקובלת בחוקים שיש בהם תוספת, שההליך של עדכון התוספת נעשה באישור ועדת הכנסת הרלוונטית.

מירי פרנקל-שור :

אני רוצה להציע לסעיף 23(ג) תוספת, ואני חושבת שזה יענה כאן לכמה השגות שהעלו חברי הכנסת. במקום שיהיה כתוב "אלא אם כן הובאו לידיעתו בדרך אחרת", שלא ברור איך, אני מציעה לקבוע שהבאת הכללים או הוראות השירות יהיו בדרך שקבעו ראש השירות וראש הממשלה. אני חושבת שזה יותר מקבע ומנחה.

מני מזוז :

מקובל עלי.

היו"ר דוד מגן :

נעבור עכשיו על הסעיפים, להערות סופיות.

מני מזוז :

בסעיף 1, כשדנו על נהלי השירות היתה פה הסתייגות של כמה מחברי הכנסת מהאפשרות שזה לא רק ראש השירות אלא מי שהוא הסמך לכך, וטענו שזה יוכל להיות התצרן. מחקנו את "או על ידי מי שהוא הסמך לכך". כלומר נהלי השירות הם רק נהלים שקובע ראש השירות אישית.

בסעיף 2(ב), כיוון שהוספנו את הכלי של נהלי השירות הכנסנו אותו גם ב-2(ב): "מבנה השירות, יחידותיו ותפקידיהן ייקבעו בהוראות השירות או בנהלי השירות, לפי העניין".

בסעיף 2(ג) יש תוספת קטנה שנעשתה אחרי הישיבה האחרונה, בתיאומים עם נציגי שירות המדינה ומשרד האוצר. לדרישת משרד האוצר הוספנו את הסיפא: "והכל בכפוף להוראות חוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985, ולהוראות חוק התקציב". כי האוצר חש שמא דרך ההוראות

האלה אפשר להשפיע על נציב השירות, וכדי להסיר את חששם הוספנו את הסיפא הזאת שמכפיפה את השינויים לדיני התקציב, כי הכוונה היא לא להתעסק פה בתקציב.

רן כהן:

אני מסתייג מזה. אני חושב שלשב"כ צריך להיות חופש פעולה בתוך מסגרות התקציב שלו.

מני מזוז:

זה מה שנאמר כאן. זה בדיוק הרעיון של חופש פעולה, אומרים לך שבתוך המעטפה של התקציב אתה יכול לשנות, אבל לא על-ידי כך שתפרוץ את התקציב. זה מקובל על השב"כ ועל האוצר ועל הנציבות.

בסעיף 3(ב): "תקופת כהונתו של ראש השירות תהיה חמש שנים", וכן: "הממשלה רשאית, בנסיבות מיוחדות, להאריך את כהונתו..."

רן כהן:

אני מבקש לחזור לסעיף ההגדרות, לגבי "הוראות השירות" – הנחיות ופקודות פנימיות שקבע ראש שירות הביטחון הכללי באישור ראש הממשלה". זה לא בהכרעה של ועדת השרים לענייני שירות?

מני מזוז:

לא. זה להבדיל מתקנות וכללים שכן בהכרעה של ועדת השרים.

אריה רוטר:

זה מדרג שדי דומה למה שקורה בצבא. שם יש החוק ויש הוראות פנימיות. החומר התפעולי יותר הוא פקודות מטכ"ל באישור מטכ"ל, ומה שמעבר לזה נורמטיבית זה אישור השר.

רן כהן:

אבל בסעיף 2(ב) נאמר שמבנה השירות, יחידותיו ותפקידיהן ייקבעו בהוראות השירות. כלומר שכל המבנה של השירות בא לא לוועדת השרים לענייני שב"כ אלא רק לראש הממשלה.

מני מזוז:

מבנה זה אומר אם מקימים מדור או יחידה.

רן כהן:

מקימים מדור כי יש צורך. אני חושב שוועדת השרים צריכה להיות אחראית על זה.

שאול יהלום:

יש שתי דרגות. אתה מעלה שלב א. את המבנה הבסיסי, מאחר שזה חוק חדש, גם אותו לא צריך להראות לוועדה. אם היית קובע שתוך שנה מיום קבלת החוק יעלה כל המבנה לידי ועדת שרים, מכאן ואילך נניח מקימים מדור. אבל עדיין את הבסיס של איך נראה השב"כ אתה לא מעלה לוועדת שרים.

מני מזוז:

מעבר ליוזמה של ועדת השרים יש חובת דיווח תקופתית לוועדת שרים על כל דבר שקורה בשירות.

רן כהן:

מאחר שאנחנו מכירים את המציאות וראש הממשלה עסוק מאוד, מביאים לו מבנה הוא מעלעל בו ומאשר. ועדת השרים יושבת ישירות. אני אפילו לא מבקש שזה יבוא לוועדת הכנסת, למרות שלדעתי זה היה יותר יעיל. אבל ועדת השרים, במקום הממשלה במליאתה, זאת הוועדה האחראית.

אריה רוטר:

בסעיף 2(א) כתוב: "שירות הביטחון הכללי שהיה קיים ערב תחילתו של חוק זה הוא שירות הביטחון הכללי של מדינת ישראל". זאת אומרת ההנחה היא שיש ארגון, יש לו מבנה, יש לו תקנים, יש לו דרך פעולה.

רן כהן:

מישהו צריך לקבל את העניין הזה.

היו"ר דוד מגן:

אנחנו ניצמד לנוסח הזה. רן, אם תחשוב שביום שלישי יהיה כדאי להצביע על ועדת השרים בעניין הזה נצביע על שתי האופציות.

מני מזוז:

בסעיף 3(ג) הוספה הסיפא: "כהונת ראש הרשות תיפסק אם הורשע בעבירה אשר מפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הוא ראוי להמשיך בכהונתו". יש לנו התלבטות בעניין הסעיף הזה לא בגלל שיש לנו ספק לגבי המצב שאם ראש השירות הורשע בעבירה שיש עמה קלון צריך להפסיק את כהונתו, אלא יש לנו ספק אם צריך לכתוב הוראה כזאת כאן, כי החוק לא מסדיר תנאי כשירות מראש למשל האם בכלל אפשר למנות ראש שירות שהורשע בעבירה, או מה קורה אם פותחים בחקירה נגד ראש שירות שעוד לא הואשם. כלומר אלה מכלול של הוראות שהן רלוונטיות לכל נושא משרה ציבורית. כאן לוקחים קטע אחד, מדביקים אותו לראש השירות ואין פה הסדר כולל.

יוסף לפיד:

אתה אומר בעצם שאת זה צריך להוסיף גם בתוך תנאי המינוי.

היו"ר דוד מגן:

אני מבקש מהמשנה ליועץ המשפטי לממשלה לתת לוועדה את הזכות להוסיף בדברים שקשורים לעניין. הוועדה הוסיפה את זה פה אחד.

מני מזוז:

זאת כמובן זכות של הוועדה.

דוד טל:

נאמר שהממשלה רשאית להפסיק את כהונתו של ראש השירות. האם זה לא יהיה נכון לקבוע שהיא צריכה גם לנמק?

מני מזוז:

יש חוק ההנמקות, והיא חייבת לנמק.

אריה רוטר:

גם בעיני ראש השירות ובעינינו הפסקה האחרונה הזאת לא נראית שייכת לעניין.

היו"ר דוד מגן:

אני מבקש להזכיר לכם את פרשת קו 300. זה לא היה לפני הרבה שנים.

אריה רוטר:

יש דברים שהם מובנים מאליהם, ודווקא הכתיבה שלהם מצמצמת, כי הרי כאן נאמר שכהונתו תיפסק רק אם הורשע בעבירה, אבל אם יוגש נגדו כתב אישום מאוד חמור ויהיו ראיות כהונתו לא תיפסק.

היו"ר דוד מגן:

מה אתה מציע?

אריה רוטר:

להשמיט את הסיפא.

יוסף לפיד:

לאור מה שקרה רק לאחרונה עם אהוד יתום, ובכל פעם דנים בבית המשפט אם מותר למנות מישהו או לא, אני חושב שאנחנו צריכים לומר מראש, שאדם שהורשע בעבירה שיש עמה קלון לא יכול להתמנות לראש השירות, ולא לאפשר ויכוח ציבורי בעניין זה. כדי לא לחשוף את המדינה לוויכוחים מיותרים בנושא זה, החוק צריך לקבוע שאדם שהורשע בעבירה שיש עמה קלון לא יכול להיות ראש שירות הביטחון הכללי.

אביטל שטרנברג:

אבל זה לא כתוב, כתוב רק "הורשע".

אריה רוטר:

יש נורמות בעניין הזה בשירות הציבורי.

יוסף לפיד:

אבל אתה רואה שבכל פעם יש ויכוח בעניין הזה.

אריה רוטר:

עובדה היא שלא מונה אדם כזה.

יוסף לפיד:

אבל היה סקנדל.

אריה רוטר:

סקנדל תמיד יכול להיות.

יוסף לפיד :

את הנורמה הציבורית הזאת אנחנו צריכים לקבוע.

מני מזוז :

זאת נורמה שהיא קיימת ומחייבת, אבל אין הוראה כזאת לא על שר ולא על רמטכ"ל. זה דבר שהוא מובן מאליו במציאות הישראלית.

יוסף לפיד :

בפעם הבאה כשידונו בדברים האלה יאמרו שכיוון שבעניין ראש השב"כ זה כתוב צריך לכתוב גם במקומות אחרים.

שאל יהלום :

הטענה היא שמכיוון שבדרך-כלל לא כתוב את זה ודווקא כאן כן, יוצא כביכול שראש השב"כ על פניו חשוד.

היו"ר דוד מגן :

טומי, לפי התרשמותי אתה במיעוט ותינתן לך הזדמנות ביום שלישי לשכנע טוב.

מני מזוז :

בסעיף 4(ב) אין שינוי, העברנו את אותן הוראות מ-7(ג) ל-4(ב), כפי שהן. הסעיף הזה עוסק במעמד של השירות מול הממשלה, ולכן זה המקום. סעיף 7 מדבר באופן כללי על תפקידים וסמכויות. לא שינינו פה אף מלה מהטקסט.

סעיף 4(ג) זה סעיף שתוקן קצת בעקבות הערות שהיו בדיון שהתקיים בוועדה, של מינוי ממלא מקום, ומירי הוסיפה דיווח גם לוועדת הכנסת. לי אין הסתייגות שתימסר הודעה גם לוועדה כאן.

בסעיף 7(א) היו טענות בעניין "ופעילות אחרת כיוצא באלה", ולכן החלטנו לוותר על זה כדי שלא יחשבו שאנחנו מחביאים שם משהו. נשארו עם השאלה שעלתה בעניין "חתרנות". אנחנו בדעה שזה דבר שראוי שישאר. חתרנות זה מצב שבו מקימים גוף שם לו למטרה לפגוע במוסדות הדמוקרטיים של המדינה. זה גוף חסוי שמתארגן עם תאים ומארגן לעצמו פעילויות. הוא עוד לא עושה פעולות של חבלה, אלא הוא מתחיל להתארגן וחותר לקראת פגיעה במוסדות השלטון הדמוקרטיים של המדינה. בגרמניה השב"כ נקרא "המוסד להגנה על החוקה", כלומר שם הם רואים את כל התפקיד של השב"כ הגרמני להגן על הדמוקרטיה הגרמנית החדשה. לכן זה תפקיד של שב"כ לעקוב אחרי גופים כאלה, ואם הם חוצים את הקווים אז להיות מוכנים ולא שבדיעבד בוועדות חקירה ישאלו איך צמחו כל העשבים השוטים ואתם ישבתם בצד ולא עשיתם דבר. זה דבר שהיום עושה השב"כ, וזה דבר שלטעמנו הוא אמור לעשות גם בעתיד. זה דבר שעושים גם במדינות אחרות.

רן כהן :

חתרנות זה מונח פוליטי.

2. [REDACTED] :

ההקשר פה הוא ביטחון המדינה.

רו כהן:

חבלה זה מונח מאוד מוגדר, אבל חתרנות זה מושג מאוד רחב. לכן חשוב לדעתי להגדיר אותו כחתרנות ביטחונית.

שאול יהלום:

חתרנות במקורות שלנו זה חשאיות, כמו "אם במחתרת יימצא הגנב".

יוסף לפיד:

צריך לומר "חתרנות נגד ביטחון המדינה".

מני מזוז:

החלק הראשון של סעיף 7(א) אומר מה הערכים שהשירות אמור להגן עליהם, שהם ביטחון המדינה, מוסדותיה ומשטרה דמוקרטית. מפני מה הוא אמור להגן? באה פה רשימה של איומים: איומי טרור, חבלה, חתרנות, ריגול וחשיפת סודות. כלומר כל הדברים האלה הם רלוונטיים כאן רק ככל שהם מאיימים על הביטחון ועל מוסדות המדינה ומשטרה.

רו כהן:

מוסדות המדינה זה גם הביטוח הלאומי. אם מישהו הולך לעשות שם פעולה כדי לעזור לנכים, זה ייחשב לו כחתרנות?

היו"ר דוד מגן:

חתרנות לפי מילון "אבן שושן": "שימוש בדרכי חתירה נגד מישהו, פעולה בחשאי נגד אחר". ולפי המילון למונחי צה"ל: "פעולה, תוכנית או מצב שתכליתן למוטט שלטון קיים או להפיל ממשלה מוסמכת באמצעים לא חוקיים, לערער את אושיותיהם, להזיק להם או למגר אותם ע"י פגיעה בכוחם הצבאי, הכלכלי, הפסיכולוגי ע"י ערעור המורל".

שאול יהלום:

עובדה שיש הבדל בין שני המילונים.

יוסף לפיד:

זה מצדיק את העמדה שלי, כי הוא אומר "ערעור המורל".

שאול יהלום:

אורית שוחט כותבת נגד גיוס, זאת חתרנות?

יוסף לפיד:

זאת המרדה.

אריה רוטר:

זאת ממש לא חתרנות.

מני מזוז:

סעיף 7(ב)(1), שעוסק בסיכול, שזה התפקיד העיקרי של השב"כ, מגביל את עצמו רק לפעילות בלתי חוקית. לכן אם החתרנות היא חתרנות במירכאות לפעולה חוקית, אז השב"כ לא יכול לעשות נגד זה דבר, הוא לא יכול למנוע את הפעילות הזאת. ברגע שהחתרנות הזאת מיועדת לפעולה בלתי חוקית, כלומר זה לא נגד הביטוח הלאומי. אבל אם זה נגד הביטוח הלאומי במובן שרוצים להטמין שם פצצה, תפקידו של השב"כ הוא למנוע את זה.

[REDACTED]

חשוב להכניס את המונח "חתרנות", ויש לנו הגדרה שלנו: "פעילות בלתי חוקית, חשאית או גלויה, של אדם או קבוצה, שמניעיהם אידיאולוגיים או פוליטיים, שמטרתם או תוצאתם פגיעה בביטחון המדינה, בסדרי המשטר הדמוקרטי ובאופיה היהודי-ציוני של המדינה".

היו"ר דוד מגן:

אני רושם לרן כהן ולטומי לפיד הסתייגות, אם ירצו להוריד את המלה "חתרנות".

רן כהן:

אני לא מציע להוריד, אני מציע להגדיר "חתרנות נגד ביטחון המדינה".

מני מזוז:

אני בדעה שאו שמשאירים או שמורידים. ניסיתי למצוא הגדרות בחקיקה זרה, יש הגדרות ארוכות מאוד שמשאירות חורים גדולים.

היו"ר דוד מגן:

נחשוב על זה עד יום שלישי.

מני מזוז:

בסעיף 7(ב)(1) מחקנו את המלים "או באינטרסים חיוניים ממלכתיים אחרים", כי גם פה זה מיותר. תמיד היו טענות נגד הנוסחה הכללית הזאת.

ברוך פרידנר:

בסעיף (א) השארת את זה.

מני מזוז:

נכון. בסעיף 7(ב)(3), הנושא של בדיקות פוליגרף היה בסעיף 21(1). כיוון שעשינו שם תמצית ומיזגנו את כל הסעיפים שם לסעיף 1, זה עבר לפה.

בהגדרה של שופטים מופיע "למעט מועמדים לשפיטה". ועדת השופט זמיר, שדנה בנושא של שכלול הביקורת על מועמדים לשפיטה או איך בודקים אנשים מתאימים לשפיטה, המליצה שבין היתר מועמדים לשפיטה, להבדיל משופטים, יעברו גם בדיקות של סימון ביטחון. הנושא הזה עדיין בגדר המלצות, הוא יהיה בדיונים בחודש הבא בוועדה לבחירת שופטים. מה שרצינו פה הוא שהחוק לא ימנע את האפשרות לקבל החלטה כך או אחרת. גם שר המשפטים וגם נשיא בית המשפט העליון תומכים ברעיון שמועמדים לשפיטה, להבדיל ממישהו שהוא כבר שופט, יעברו בין יתר בדיקות הסינון גם סינון ביטחון. לכן כאן זה רק בא להגדיר, ששופטים זה לא מועמדים לשפיטה, כדי שלא תהיה אי הבנה להגיד שזה חל רק על שופטים ממש.

יוסף לפיד :

זה אומר נבחר ציבור, זאת אומרת זה יכול להיות גם חבר מועצה מקומית גילוליה.

מני מזוז :

הוא לא נמצא בסודות, אז זאת פחות בעיה. הרעיון המרכזי כאן הוא שלא יכול להיות משטר דמוקרטי שע"י החלטה של גוף כמו שב"כ אתה מסכל בחירה דמוקרטית של הציבור. בפועל חבר מועצת גילוליה ממלא לא נמצא בסודות, כך שזאת לא בעיה. אבל אף אחד לא יכול להחליט שחבר-כנסת לא יהיה חבר-כנסת רק בגלל שהוא לא עובר בדיקות סינון ביטחון. מהרגע שאדם הוא שופט, חייבת להיות לו עצמאות.

בסעיף 8(ג), בעקבות הערות בוועדה בדיון הקודם עשינו שתי מגבלות לגבי הסמכות. האחת, קיבלנו את זכות הכניסה ללא הסכמה רק ל-12 שעות, ואם לא ניתנה הסכמה אז אחרי 12 שעות זה תלוי באישור של בית המשפט. הרעיון הוא תנאים, בין היתר תשלום או כל דבר אחר.

בסעיף 10א אין שינויים, אלא רק תמצות של הסעיף שדובר עליו.

מירי פרנקל-שור :

סעיף 11(א) מדבר על דיווח ראש השירות לוועדת השרים, וסעיף 11(ב) מדבר על דיווח ראש השירות לוועדת הכנסת. אבל יש הבדל בסיפא של הכללים, כי בסעיף 11(א) נאמר "לפי בקשתה" ואילו ב-11(ב) זה חסר. אני חושבת שגם ועדת הכנסת לענייני שירותים צריכה לקבל את הפריבילגיה הזאת שמסורה לוועדת השרים לקבל דיווחים מיוחדים גם לפי בקשתה.

היו"ר דוד מגן :

צריך להוסיף את זה.

רו כהן :

למה בסעיף 10 ראש הממשלה צריך להתיר את החיפוש? מדוע שזה לא יהיה שופט או מישור בעל סמכות?

מני מזוז :

קיימנו הרבה דיונים על השאלה הזאת. אנחנו לא עוסקים בחיפוש למטרות של חקירה פלילית. הנושא של חיפוש הוא מהסוג המאוד רגיש שלשופט שבאים אליו אין כל דרך לבקר את ההחלטה הזאת.

אורי אריאל :

הרי השופט אוטומטית יחתום כי השב"כ ביקש. לראש הממשלה לעומת זה יש מזכיר צבאי שבודק את הדברים.

מני מזוז :

דווקא אנחנו כמשרד משפטים הגענו למסקנה שראש ממשלה יהיה ביקורת הרבה יותר אפקטיבית משופט. ראה מה היה עם האזנות סתר.

רו כהן :

אני מבקש לרשום לי הסתייגות בעניין זה.

מני מזוז :

בסעיף 12(ב) ראש השב"כ ביקש שהוועדה תשקול לקצר לארבע או לחמש שנים את כהונת מבקר השירות. אלה לא יהיו אותן חמש שנים של כהונת ראש השירות.

אריה רוטר :

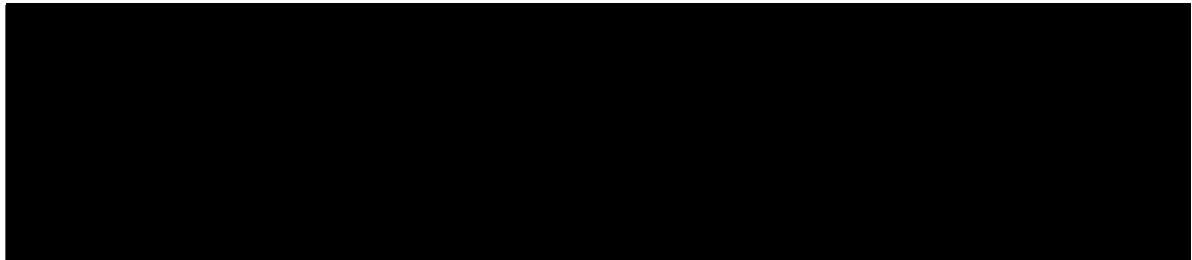
תקופת השירות של שש שנים שקבעתם נראה לראש השירות לא מתאים ביחס לתקופות של בעלי תפקידים אחרים בשירות. הוא ביקש שזה יהיה בין ארבע שנים לחמש שנים.

רן כהן :

חמש שנים נראה לי סביר.

היו"ר דוד מגן :

נקבע חמש שנים.

מני מזוז :היו"ר דוד מגן :

בסדר.

אביטל שטרנברג :מני מזוז :

בסעיף 12(ה)(1), במלים "הממונה על מבקר השירות יהיה ראש הממשלה" עלה חשש שמא המשמעות תהיה שראש השב"כ לא יכול להטיל משימות על המבקר לבדוק דברים. לכן הוספנו את הסיפא המודגשת, שזה לא בא למנוע מראש השירות להטיל על המבקר משימות נוספות מעבר לתוכנית העבודה הכללית.

התיקונים האחרים הם תיקונים שסוכמו בוועדה.

מירי פרנקל-שור :

בסעיף 14(ב) ניתנת אפשרות להשגה על אי התאמה ביטחונית, אבל בשום מקום לא מוזכר שהוא חייב לקבל את הנימוקים של הפסילה.

מני מזוז:

זה בפסקה (2), שכתוב "הוראות לעניין הודעה למעביד בדבר דרישות סיווג ביטחוני לעובדיו לעניין הודעה לאדם בדבר אי-התאמה ביטחונית, וכן לעניין דרכי הפנייה לוועדה, סמכויותיה וסדרי הדין בפניה, ייקבעו בתקנות". כלומר התקנות אמורות לומר מה המידע שמוסרים לאיש שנפסל בגלל אי התאמה ביטחונית.

מירי פרנקל-שור:

אני חושבת שצריך לכתוב בכל מקרה חובה בדבר מסירת נימוקים.

אריה רוטר:

הוועדה תקבע את זה בתקנות.

מני מזוז:

הרי ההנחה היא שמצד אחד חייבים למסור לו הודעה עם הנמקה, ומצד שני אי-אפשר למסור לו את כל הפרטים מה המקור לידיעה שהוא לא מתאים.

בסעיף 16(א) התיקון היחיד שעשינו הוא שבמקום להשתמש במונח "עדות שקר", שהוא מונח טכני, השתמשנו במונח "ידיעה כוזבת".

בסעיף 17 אני מציע כך: "עובד השירות, או הפועל מטעם השירות, לא יישא באחריות פלילית או אזרחית למעשה או למחדל שעשה בתום לב ובאופן סביר במסגרת תפקידו ולשם מילוי. ואולם אין בהוראות סעיף זה בכדי לגרוע מאחריות משמעתית לפי כל דין".

מירי פרנקל-שור:

בסדר.

ברוך פרידנר:

מה עם אחריות של הארגון בנוזיקין?

מני מזוז:

זה קיים בחוק. יכולה להיות לפי החוק הזה אחריות משמעתית מכוח הסכם או מכל מקור שהוא.

אריה רוטר:

בקשר להוראות המעבר בסעיף 26 אני לא שקט אם כיסינו את כל ההוראות הקיימות, כמו החלטות ממשלה, נהלים, הוראות – בעיקר אלה שמופיעות בסעיף 7 למשל. זאת אומרת רשימת הסעיפים ב-26(ב)(1) לא ממצה את כל הנורמות שקיימות. לכן יכול לקרות מצב, שעד שהחוק ייכנס לתוקף משהו ישאל על-פי מה אנחנו עובדים. הייתי רוצה הוראה כוללת שאומרת שעד לכניסתם לתוקף של הכללים, הנהלים וכולי יחולו ההסדרים הקיימים.

מני מזוז:

סעיף 26(ב)(1) מפנה לסעיפים קונקרטיים.

מירי פרנקל-שור:

אפשר להוריד מצד אחד את פרק תקופת הזמן ומצד שני לתת הוראה יותר כוללת. בשביל מה צריך שנה וחצי לכללים?

מני מזוז:

זה נראה לי דבר לא סביר. הרי פסקה (א) אומרת שהחוק נכנס לתוקף תוך 60 יום. מצד אחד את אומרת שהחוק נכנס לתוקף, מצד שני את יוצרת הוראת מעבר לא מוגבלת בזמן כך שהחוק נכנס ולא נכנס. החוק נכנס לתוקף, הוא קובע הוראות שונות, אבל מצד שני את אומרת שהנהלים הקיימים ממשיכים לחול. לכן צריך להיות ממוקדים, כי אם את לא כותבת משהו ממוקד הכלל הוא שחייבים לפעול לפי החוק החדש.

מירי פרנקל-שור:

השאלה היא אם צריך שנה וחצי לכל הסעיפים האלה, אפשר לקבוע פחות.

אריה רוטר:

אנחנו מכירים את המציאות. צריך לערב בעניין זה את משרד ראש הממשלה ואת משרד ביטחון ואת משרד המשפטים.

מני מזוז:

בסוף הישיבה נשב וננסה לנסח את הסעיף מחדש.

ברוך פרידנר:

לגבי סעיף 18(ב)(1), בעניין אדם שמגלה ומפרסם חומר חסוי. האם הענישה תואמת את מה שקבע חוק העונשין?

מני מזוז:

הענישה כאן היא הרבה יותר קלה. בחוק העונשין זה 12 שנה ומעלה, ואילו כאן מדובר בעונש של כ-3 שנים.

היו"ר דוד מגן:

תודה רבה. הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 12:45

